

Nejižnější poštovní schránka světa (5)

V předchozích částech článku jsme se věnovali etapám filatelistické cesty z Prahy za nejižnější poštovní schránkou světa, umístěnou na jižním pólu. Navštívili jsme Madrid a prošli uličku v centru s filatelistickými obchody, zastavili se v Santiagu de Chile a prohlédli si jeho poštovní muzeum, doletěli do nejižnějšího města Punta Arenas a ukázali si jeho poštu (a seznámili se s jihoslovanskými Sokoly, kteří tu už více než sto let rozvíjejí dávnou Tyršovu myšlenku). Nákladním lliušinem jsme přeletěli na ledovou kontinent, Antarktidu, a zdokumentovali nejižněji umístěnou (a navíc zbrusu novou) veřejně přístupnou poštovní schránku světa v táboře Union Glacier. Nyní se přesuneme ještě o tisíc kilometrů jižněji – na samotný jižní pól.

FRANTIŠEK BENEŠ

Dostat se tam lze v podstatě jen třemi způsoby. Pěšky (tedy na lyžích), což je expedice trvající několik týdnů a vyžadující velké polárnické zkušenosti a mimořádnou fyzickou zdatnost; všechno potřebné si samozřejmě táhnete sebou na sáňkách.

My jsme v Antarktidě na lyžích urazili jen malý kousek, ale i tak nám přišel pogratulovat Antony Jinman (na obrázku vpravo), britský cestovatel a dobrodruh, který sám(!) dorazil na lyžích od pobřeží až k jižnímu pólu (trvalo mu to 46 dní). V chilském táboře s námi pobyl několik dní a dělal nám tu průvodce. Na internetu jsme se pak dočetli, že v roce 2010 pěšky došel i na severní pól! (to mu trvalo 51 dní). Pro úplnost – je mu pouhých 35 let.

Druhou možností je cesta speciálním terénním autem, což je několikadenní dobrodružství pro zkušené polárníky se silnými nervy - samozřejmě tu nejsou

Auto kazašské expedice na pól, se znakem na zadním blatníku, které jsem vyfotografoval před zahájením nakládání zásob. Auto v Antarktidě bývají speciálně upravená (detail vlevo).

žádné silnice, jede se prostě sněhem a ledem, v němž číhají nebezpečné trhliny, vyhýbáte se horám a přitom překonáváte velký výškový rozdíl – od moře k pólu skoro tři kilometry! My ho byli svědky při předchozí návštěvě Antarktidy na ruské základně Novolazarevskaja, odkud zrovna na pól vyrážela kazašská expedice. Bylo neuvěřitelné vidět, jak ruští šoféři v tom mrazu jedou s otevřeným okýnkem, z něž jim kouká ležérně vyložená ruka s cigaretou, zatímco druhou řídí.

Nejvyužívanější způsob dopravy na pól je však samozřejmě letadlem. Osádka americké Amundsen-Scottovy polární stanice se sem dostává obřími nákladními Herkulesy ze základny McMurdo na pobřeží Antarktidy, kde je námořní přístav (na tomto kontinentu jediný) a letecké spojení s Novým Zélandem. Mnohem menší letadla (ve srovnání s Herkulesem spíše letadélka) zajišťují spojení s pólem z ruské základny Novolazarevskaja a z chilské sezónní základny Union Glacier Camp. V obou jsme byli, na ruské před pěti lety, na chilské letos, a vždycky to byl velký zážitek, který lze dokumentovat i filatelisticky.

Ruská polární stanice Novolazarevskaja je stálá, a na jejím okraji stojí dokonce pravá ruská baňa, jistě nejižnější na světě.

Na ruské stanici podle místních poštovní schránku nemají, přesto existuje mnoho dokladů poštovního provozu sem i odtud (ty odeslané odtud jsou skoro všechny filatelisticky motivované, a jak to tak bývá, přezdobené až běda).

Nefilatelistický dopis od účastníka 6. sovětské antarktické expedice z roku 1961, odeslaný ze stanice Novolazarevskaja, adresovaný do bulharského Plovdivu, vyplacený známkou SSSR s mapou Antarktidy; zezadu průchozí razítko Moskva. Expedice stanici založila a ta si vzápětí vyloučila celosvětovou pozornost, když tu zdejší chirurg Rogozov sám sobě vyoperoval slepé střevo (pamětníci si jistě vzpomenou).

Z chilské základny Union Glacier jsem žádnou korespondenci nezaznamenal, a není vyloučeno, že snímek poštovní schránky, která s námi přiletěla z Punta Arenas a byla hned nainstalována, je vůbec první publikovaný (viz minulá část článku). Zásilky z ní však zřejmě ponese otisk poštovního razítka z Punta Arenas (kam je přepraví nákladní letadlo), a místo odesílání bude připomenuto jen táborovým kašetem.

Nejjihnější umístěná veřejně přístupná poštovní schránka světa na chilské základně Union Glacier Camp v Antarktidě.

Zjevně filatelisticky motivovaný dopis odeslaný ze stanice Novolazarevskaja koncem antarktického léta v roce 2014, adresovaný do Petrohradu, kam byl doručen o čtvrt roku později (zezadu dodací razítko).

Chilská antarktická základna Union Glacier Camp je sezónní, sestává ze stanů (v pozadí jsou dvouúložkové pro účastníky expedic a personál, dva velké vpředu slouží jako jídelna a společenská místnost) a kontejnerů (dva modré vpravo, jsou v nich záchody a koupelny; plastové nádrže vedle nich slouží k zachytávání použité vody a všech odpadů, které jsou na konci antarktického léta odvezeny do Chile).

Na tenhle dopis z Novolazarevské do Petrohradu z roku 2001 by se už víc razítek asi nevešlo...

Stany jsou v základně pojmenovány, tenhle se jmenuje Gerlache, ovšem ne po štítu v Tatrách, ale po belgickém polárníku A. de Gerlache, který koncem 19. století vedl první vědeckou expedici do Antarktidy. Zúčastnil se jí i R. Amundsen, pozdější první dobyvatel jižního pólu.

Jeden z našich stanů nesl jméno po Thomasi Creanovi, irském polárníkovi z průkopnických dob objevování Antarktidy. Byl to opravdový hrdina, který nasadil svůj život pro ochranu ostatních. V mezinárodně obsazeném táboře byla naše vlajka zdaleka největší.

Základna Union Glacier je sezónní a sestává ze jména ze stanů „vytápěných“ jen sluncem, takže je v nich i po zadýchání obvykle jen slabě nad nulou (a v nepříznivém počasí i pod ní). Nezbyvá než zalézt do spacáku s lahví horké vody v nohách, a přát si, aby si člověk nemusel jít v „noci“ (uvozovky proto, že slunce tu svítí čtyřicet hodin) odskočit. Záchody jsou tu samozřejmě společné, jsou suché a umístěné v obytném kontejneru na kraji tábora, tedy od stanů dost vzdáleném; veškerý jejich obsah je z Antarktidy na konci sezóny odvážen. V kontejnerech jsou i koupelny, v nichž se co nejvíce šetří vodou – i když je jí všude kolem dost a dost. Je však ve zmražené formě, takže je drahé ji rozmrazovat (děje se to pomocí benzínových agregátů), a hlavně je všechna použitá voda shromažďována a na konci sezóny z Antarktidy rovněž odvážena.

Na samotném pólu jsou podmínky ještě drsnější – v pocívané teplotě pětáctýřicet stupňů pod nulou a velehorský řídký vzduch je stanování ještě nezapomenutelnějším zážitkem.

Z tábora UGC jsme na pól letěli vrtulovým letadélkem společnosti Kern Borek, která své stroje do Antarktidy přemísťuje z daleké Kanady každé arktické léto a po jeho skončení s nimi zase odlétá zpět. Jen zcela výjimečně létá i v polární zimě, tedy v hluboké tmě a za extrémně nízkých teplot – letos v červnu to bylo vlastně v historii teprve potřetí a důvodem byl transport těžce

nemocného člena osádky polární stanice USA (psalo se o tom hodně i u nás). Náš let letošního 4. ledna však proběhl za dobrého počasí, dokonce tak příznivého, že jsme v průběhu cesty mohli vynechat obvyklé mezi-přistání na doplnění paliva (na začátku antarktického léta dopraví letadla sudy s kerosinem zhruba doprostřed cesty na pól a pak je v případě potřeby využívají pro dotankování při mezipřistání). Letadélko pro nějaký tučet pasažérů a náklad nemá vybavení pro vyrovnání tlaku v kabině, takže si připadáte jako ve velehorách – sám pól leží ve výšce bezmála tři tisíce metrů nad mořem a letadlo je samozřejmě ještě o notný kus výš. K tomu nízká teplota a neustálý silný vítr, pod vámi nekonečná bílá plocha, takže si přejete, aby těch skoro pět hodin letu už konečně uběhlo.

V letadle zrovna moc místa není, o pohodlí ani nemluvě, přesto si na cestu musíte koupit s přehledem nejdražší letenku světa...

Přistávací dráha leží v těsné blízkosti pólu, kousek od Amundsen-Scottovy základny. Je to vlastně jen čtyřkilometrový kus ledovce zbarvený sněhem, u nějž stojí spartánsky vybavený domeček jako úkryt pro cestující.

I při slunečném počasí se tu jednomu nechce fotografovat, protože už sundání horní vrstvy rukavic (doporučuje se mít tři na sobě) vede k okamžitému promrznutí ruky. My jsme měli to štěstí, že hned po příletu jsme mohli navštívit americkou základnu ležící nějakých dvě stě metrů od ranveje. V posledních letech to není úplně běžné, protože zdejší pohostinnost se stoupajícím počtem zájemců značně ochabla, a navíc se musíte trefit do denních hodin základny. I když vám slunce stojí neustále nad hlavou, platí v Antarktidě

různé časy – my se řídili chilským a základna novo-zélandským (kvůli synchronizaci se základnou McMurdo), a ty se od sebe liší o 16 hodin!

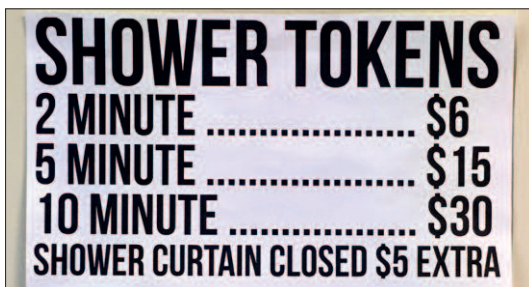
Vchod do základny.

Návštěva Amundsen-Scottovy základny na jižním pólu je velký zážitek. Založena byla před šedesáti lety a od té doby několikrát přestavěna a značně rozšířena. V polárním létě tu žijí na dvě stovky obyvatel (přes zimu asi padesát), od výzkumníků přes technický personál, kuchaře, zdravotníky, po hasiče a odklízeče sněhu. Posledních dvou jsem viděl nejvíc – v okolí stanice neustále jezdily velké nákladáky a buldozery a odklízely obrovské závěje sněhu, naváté v průběhu zimy – a po ní se to zase opakuje. Uvnitř jsem pak viděl nejvíc hasičů, skoro všude mají na chodbách u skříňek postavené holínky a v nich rovnou zastrčené kalhoty, připravené, aby do nich v případě potřeby mohli skočit a hned začít hasit.

I když jste na pólu obklopeni jen zmrzlou vodou, nebezpečí požáru tu rozhodně nepodceňují – vzduch je vzhledem k mrazu extrémně suchý, doslova jako na Sahaře, a oheň je proto považován za daleko největší riziko. V zimě dokonce ještě vyšší, a tak je součástí stanice stavebně oddělená část s pancéřovými ohnivzdornými dveřmi, do níž by se v případě požáru osazenstvo uchýlilo.

V půl roku nekončícím dni a pak naopak v půl roku nekončící noci život na základně ubíhá monotónně, proto je tu řada možností, jak si jej po práci naplnit a zpestřit. Velká tělocvična s basketbalovým hřištěm, fitness, dílny pro ruční práce, knihovna, kino, dokonce botanická zahrádka. Pamětníci vyprávěli, že kdysi tu byla i malá kavárna, v níž mohli posedět i návštěvníci, ale to už je minulost.

Na stanici se velmi šetří vodou (důvody jsme už uvedli), ale zase ne tak, jak by naznačovala cedule vyvěšená na zdejších sprchách: „Poplatek za sprchování 6 dolarů za 2 minuty (atd.), při zatažení závěsu příplatek 5 USD.“ Jde jen o humor, který místní neztrácejí ani za půlroční mrazivé noci.

K mému zklamání minulostí byla i pošta otevřená návštěvníkům – tedy pošta tu je, ale dnes ji mohou využívat už jen pracovníci základny. Pro úplnost dodávám, že jde o oficiální poštovní úřad USA, jeho směrovací číslo (ZIP) je 96 598. Malou útechou bylo, že nás do něj v rámci prohlídky bez problémů pustili, a tak jsme si mohli alespoň vyfotografovat volně vyložená razítka a kašety, různé poštovní pomůcky, a pak to nejpodstatnější – samotnou poštovní schránku. POKRAČOVÁNÍ

Poštovní úřad na jižním pólu v Amundsen-Scottově stanici zabírá dvě místnosti vybavené pulty a regály. Přepážka je vpravo vzadu, na obrázku je zakryta znakem USPS. Poštovní schránka je vpravo od ní, jde vlastně jen o vzhazovací otvor opatřený nápisem Mail drop.